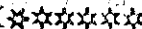

Nro. 22.

**A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRALY
' KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Kedden Martius 15-dik napján 1813-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frantzia Birodalom.

A' Törvényhozó Tanátsnak Februárius 25-dikén tartott ülésében a' Fr. birodalom' jelenlévő állapotjának mivóitát terjesztette a' belső dolgokra ügyelő Minister ezen gyűlés' eleibe, Ezt a' néhány árkusokra telő gyökeres előadást ilyen fontos kifejezésekkel végezte a' Minister: —,

„Anglia annyi hajót építtethet, 's annyi számú seregeket tarthat, a' mennyit akar; kereskedését úgy intézheti - el, a' mint jónak lenni találja: de mi is hasonló just akarunk ezen tekintetben tartani. Ha azt a' békességes feltételt akarja Anglia tiukosan réánk taszítani, hogy hajós csoportjainkat tegyük semmivé, hogy 30 Línaehajónál többet ne tartsunk; vagy hogy olyan ke-

reskedési alkunak írjuk alája nevünket, melly a mi hasznunkal ellenkezik: a mi Császárunk semmi ilyen békességet nem fog nevének aláírása által soha megerősíteni; és ezt egy Frantzia sem fogja kívánni. Mi kívánjuk a békességet: de ha csak ilyen feltételek alatt nyerhetjük azt meg, így jobb lesz folytatnunk a hadakozást; így minden háborús esztendőben nevelni fogjuk tengeri erőnket, a nélkül, hogy az ellenség abban minket megakadályoztathasson. —

„A mi szárazon lévő hadi erőnk áll: a Császári testőröz seregből, melyben 20 Regimentek és 44 Swadronok vannak; 152 vasas és 37 könnyű gyalog Regimentekből, avagy 945 Frantzia Batalionokból; 15 ártillerista Regimentekből; 30 táborig szekeres Batalionokból; 90 lovas Regimentekből, mellyek közzül egyegy 8 Kompániát foglal magában; 4 Helvétus Regimentekből, 6 egyéb idegen Regimentekből; és sok féle colonialis Batalionokból. —

„A hadi és politikai történetekről semmit sem beszéllek ezen alkalmatossággal; ahhoz, amit ezek felől már tudtok, és a mit a Császár kevés szavakkal, de igen mélységes értelemmel előttem elmondott, én semmit nem adhatok.“

Amsterdam Febr. 27-dikén: — „Itt (ezek olvastatnak az Amsterdami újságban) egy esküvés tudódott ki, mellynek a közönség megháboríttatása és a mostani Országlószék megváltoztatása volt a célzása. Leg előbb egy *Maas* nevű, penzióon lévő Kapitány szövetkezett öszz ezen célra *Jongh Tamás* nevű emberrel, 's az után *Valentyn* nevű vendégfogadóst, *Ihle* nevű Brigadérost, *Verschur* nevű Kereskedőt, 's Or-

vos Doktor *Lemont* is belé vonta az özszeesküvésbe. Gyűléseiket a' *Valentyn* házában tartották, kinek abban állott különös foglalatossága, hogy a' zsöldön lévő nemzeti testőrző tisztektől kipuhatolja, hogy valyon talátnak-é közöttök olyanok, a' kikhez a' támadáskoz bízni lehessen. *Ihle* annak kitanulásán iparkodott, hogy valyon a' zsöldös nemzeti testőrzőknél van-é töltés. *Verschur* támadásra ingerlő beszédeket tartott, 's két olyan személyeket tanúlt-ki 's jelentett-bé, a' kik az *Orániai* Háznak nagy pártfogói lévén lög alkalmasabbnak taláttatottak arra, hogy a' revoluzsiót kormányozzák. Doktor *Lemon*, Zsidó származású ember, külömbkülömb plánumok eránt tartott *Maassal* beszélgetést, 's arra ajánlotta magát, hogy a' városnak azt a' részét, melyben a' Zsidók laknak, tsendességben fogja tartani. A' támadásnak Febr. 12-dikén kellett volna kiütni; jeladásúl a' költsönözö háznak meggyújtása szolgált volna. A' bűnösökre Febr. 22-dikén mondattatott-ki az ítélet egy arra kineveztetett Katonai Biztosság által. *Maas* és *Jongh* halálra, és vagyonaiknak elvesztésekre — *Valentyn* és *Ihle* 5 esztendei fogságra és 2000 Frank fizetésre — *Verschur* és *Lemon* pedig 2 esztendei fogságra 's 500. Frankoknak fizetésére ítéltettek.

Hamburgból így írnak: — „Itt fontos zendülés történt Febr. 24-dikén, melyet a' nép között az Oroszoknak közelítése felől elterjesztett hírek okoztak. A' Préfektusi testőrző seregnek egy osztálya, melly az armadához vala' rendeltetve, éppen hajóra akarván ülni, hogy az *Álbis* vizén *Haarburghoz* evezzen, a' nép ellene szegezte magát az ő elevezésének, 's az ott közel álló strá-

zsákat és fegyveres vámosokat, a' kik magokat közben vetni iparkodtak, ottól eltartóztatta, azokkal rúdul bánt, mellynek vérontás lett a' kimenetele, a' mellyben néhány emberek elesetek és sokak megsebesedtek. Azután még több nép gyülekezett össze, rész szerént a' kikötőhelyben, a' hol a' vámok, és a' ki 's bé jövő árúportékáknak lerakodó magazinumaik vannak, rész szerént az úgy nevezett Altonai kapunál, rész szerént pedig az úttzakon. Az egyenként előtállt katonák megtámadtattak, megverettettek, 's egyéb méltatlanságokkal illettettek; az Altonai kapunál lévő vámosok' háza, a' hol a' bé és kimenők igen szorosan meg szoktak vizsgáltatni, melly már rég óta nagy békételenkedést okozott a' nép között, valamint szintén a' sorompók, palizádok 's egyéb e'félék, letéptettek, a' vámház' ajtai és ablakai, mellynél a' szekeresek megállítatni és megvizsgáltatni szoktak, béverettettek, 's több e'félék. A' városban találtató katonaság azonközben, de a' melly leg feljebb is 300 emberekből állott, össze gyülekezvén, 's egy Huzzár Svadron, melly a' Dánus országlószéktől segítségül kéretett 's küldetett, megérkezvén, ezek a' tsendességet végezetre este felé helyre állították, melly az éjjel nappal széllyel járó strázsák által még fenntartatik. Ezen történetre 's meg arra nézve is, hogyha talám valóssággal is közelgetni taláinának a' városhoz az Orosz seregek, azt határozta a' Hámburgi Tanács, hogy 6000 polgárok fogjanak fegyvert, kiknek egy részek Febr. 25 dikén már ki is állott vala. Hogy a' lakosoknak, a' köztök elterjesztett nagyított hírek által okoztatott nyughatatlan-

kodása eloszlattassék, ilyen Hirdetés intéztetett még Febr. 24-dikén estve hozzájuk: —,

„A' Politzianak tudtára esett, hogy a' Berlini Postának elkésése, arra a' fogásra szolgáltatott némelly rossz gondolkodású embereknek alkalmatosságot, hogy az Orosz seregeknek Hamburg felé való jöveleket elhíreljék. Ebből az egy gondolatból, minekutánna azt a' publicum egyszer elméjébe vette volna, ezerféle egyéb ízetlen gyávaságok következtek, a' mellyek néminémű hitelre is kaptak, de a' mellyeknek minden okos ember szemei előtt el kell a' megfontoltatás és a' dolgok' valóságos mivoltoknak megismerése által oszlattatni: —,

„Tudniillik: az Odera, a' Német és Balticum tengerek között fekvő földön (*mind ezek még Febr. 24-dikén mondódtak*) semmi reguláris Orosz sereg nem találtatik, minthogy semmi ellenséges sereg nem intézte útját erre felé; Sándor Császár a' fő armádájával egyetemben, még a' Warsaui Hertzegségben van; egyéb szakasz seregei a' Vistula mellett lévő erősségeket tartják szemmel, mellyekben számos Frantzia tsapatok találhatnak; az az egyetlenegy Orosz armáda, a' melly előre nyomult, a' Vice Király ő Csász. Hertzegségével áll szemben, és nintsen olyan állapotban, hogy valamit tsinálhasson ellene; *Stettin, Cüstrin, Frankfurt, Crossen, és Glogau* várak még mind a' Frantziák hatalmában vannak, még minden felé szabad közösüléssel bírnak; s még nem is tett semmi próbát az ellenség, hogy az ő közösülések' útját elvághassa; 800 vagy 1000 Kozákok a' *Stettini* Frantzia őrző se-

reg által a' környéken lévő falukból elkergettek; által jöttek *Swedt* mellett az Oderán, 's elő nyomúttak Berlin felé; ezek állították meg azt a' posta szekeret, a' melly tegnap ide Hamburg ba megérkezett, de megértvén, hogy a' *Castiglioni* Hertzeg Berlint 6000 emberekkel elfoglalva tartja, 's hogy Spandauban jó készületű őrző sereg legyen, azonnal vissza tértek sietséggel; Azt mondják, hogy *Swedt* felé folytatták hátrálásokat, melyhezképpest a' Stettini vagy Cüstrini őrző seregből 200 ember elvághatta volna ott (*Swedtnél*) az útjokat. —

„Ennyiben áll a' szoros igazság, melly felől a' Politziai előjárókat a' több felőlről érkezett levelek és az útasok tudósították. Meg kell győződni a' felől mindeneknek, hogy egy olyan folyóvízen, a' millyen az Odera, és a' mellynek minden várai Fr. seregekkel megrakattatva vannak, semmi féle ellenséges seregek által jönni nem mérészelhetnek, a' nélkül, hogy előre bátorságossá tegyék magokat a' felől, hogy ha a' környűállások kívánják, vissza mehesenek, 's hogy oly készületet hozzanak magokkal, hogy megélhesenek, 's magokat védelmezhessék. Az a' sereg, a' melly ilyen előrevaló vigyázás nélkül jönne által ezen víznek innenső vidékeire, ki tenné magát annak a' veszedelemnek, hogy a' Berlinben lévő sereg, a' Magdeburgban formáltatott szemmeltartó sereg, 's a' Pomerániában találtató seregek által, körül vétetessék. —

„Néhány Kozákok az e'féle igazságoknak meghatározásában nem szolgálhatnak ellenvétél; ezek csak az olyan lakosokra nézve rettene-

tesek, a' kik a'féle holmival bírnak, a' mi jó a' Kozákoknak, minthogy ezeknek jó kedvetek tsak szüntelen való ajándék által lehet fenn tartani. —

„Ez az együgyű előadás tsak oda czéloz, hogy mind azok a' hítek eloszlattassanak, melyeket a' nagyító beszéd szült, 's a' melyeket a' könnyen hívő emberek könnyen elméjékbe vesznek. Tehát minden ember legyen nyágodalomban a' képzelt veszedelmekre nézve; bízza tsak az előljárókra a' tsendességnek fenntartatását 's egy oly ellenségnek visszakergettetését, kit a' természet és klima, többé nem segítenek. —

„Tsendesség és bizodalom — 's mindenek jól fognak menni.“

Báró *Carra - Saint - Cyr* a' 30-dik katona osztály' vezére *Hámburgban*, ilyen levelet vett az *Albisi szemmeltartó ármáda'* fő vezéréől *Magdeburgból*: —

„Generális Úr! Éppen most esik értésemre, hogy *Hámburgban* rebellis mozdulások történtek légyen. Az Úr helyben mingyárt rendeljen egy Hadi Biztosságot azoknak haladék nélkül való megítéltetésekre, a' kik elfogattattak. A' bűnösöknek 24 óra alatt meg kell ítéltetni és bünteteni. Nékem nints semmi kétségem a' *Hámburgi lakosoknak* jó indulatjuk féől, és a' felől, hogy a' támadók idegenek. Tsak azt sajnállom, hogy miért nintsen felállítatva a' polgári testőrző sereg, a' melly kétség kívül el nyomta volna a' támadókat, és fenn tartotta volna a' tsendességet. Mondja-meg az Úr ezen seregnek, hogy nékem bizodalomam van hozzá, és nem ok nélkül hiszem azt, hogy meg fogja érdemelni bi-

zodalmamat. En seregeket küldök az Úrnak; Wéselből is fognak más seregek oda küldetteti. Jaj lenne annak a városnak és közönségnek, a' melly megpróbálná azt, hogy magát az engedelmesség és törvények alól kivonja! Rettenetes büntetés fogna arra következni, és mindeneknek például fogna szolgálni. Költ Magdeburgban, Febr. 26-dikán, 1813. —,

„Gróf Lauriston, az Albisi szemeltartó ármáda fő vezére.

Februárius 26-dikán egy Orosz kémét fogott el a' Hamburgi Politzia, a' kit már 23-diktól fogva tartott szemmel. Ki jövén, hogy küldetve légyen, katona biztosság eleibe állított, és 27-dikben délutánni ötödfél órakor agyonlövetett. A' sententia kifüggesztetett az útzákon. Nevezetes dolgokat vallott ki az ember.

A' Magdeburgi újságban íratatik, hogy a' Westphaliai 2-dik Huszár Regimentből némely emberek elszökvén, a' belső bátorságra ügyelő katonaság által úzóbe vétették, 's már vagy tizenheten elfogattak volt. *Rappermann* nevű Hadnagyot is elfogták, ki a' Huszárokat az elszökésre vette. Ez a' dolog a' Blankenburgi vidéken történt. A' Hadnagyot *Quedlinburg* mellett Febr. 26-dikán találták meg és fogták el.

A' *Berlini* újság jelenti, hogy Febr. 25-dikén estve a' Meklenburgi és Pruszsus határszélre *Dömütz* nevű helységhez egy előljáró Francia tsapat érkezett volt meg, a' melly ott 6000 emberek számára tsinált szállásokat, a' kik az Albisi tartalék ármádától jöttek oda ezen víz jobb partjára által. Agyút is sokat vártak más nap ugyan oda.

Párisban e'képpen írt a' *Journal de l'Empire* Mártzius 3-dikán: —

„A' Császár minden órán el fog utazni *Antwerpen*be, az ott lévő hajós seregek meg szemlélésire; onnét *Amsterdámba* veszi útját; meg nézi a' *Helderent* (Hollandia tartzmányának északi szegletén, tsútsán) épült sántzokat 's a' *Texeli* kikötőhelyben lévő hajókat; innét *Groningán*, *Münsteren*, *Osnabrückön*, és *Brémán* által *Hamburgba* menvén, mind ezek után végezetre *Magdeburgba* megyen a' maga fő hadi szállásával.“

Moguntziából ezeket írták Mártz. 5-dikén:

— „A' *Frantzia* seregek szünet nélkül takarodnak itt a' *Rénuson* által *Frankofurtum* felé. Egy nap sem telik el a' nélkül, hogy leg alább is 1500 vagy 2000 ember által ne menne. A' sok ágyú és munitzió is szünet nélkül foly által a' nagy ármadához. Itt *Moguntziában* azzal a' kedves reménséggel ketsegtetik magokat ez emberek, hogy *Napoleon Császárt* még e' folyó hónapban látni fogják.

Hasonlót írnak *Insbruckból*, a' hol az *Olasz* országból jövő szekerek *Augsburg* felé folytatják útjokat egymást érve. Mártz. 2-dikán 8000 ember utazott ott által.

Eppen így hangzanak a' *Mártzius* 1-5-6 napján indult *Wéseli* levelek is: — „Az óta, úgy mond, hogy a' jégnek elmenése után a' hidat a' *Rénus*' hátán megtsinálták, minden nap egymást érve takarodnak rajta által az ágyúk és munitziós 's egyéb tábori szekerek. Az *ártillériát* béréslovak viszik *Magdeburgig*; az azokhoz tartozó lovakat pedig, hogy el ne tsigázódjanak addig míg reájok szükség leszen, vezetéken viszik az ágyús tájgák mellett. Az az *ártilléria*, mely itt most által takarítottatik, jóval fellyül haladja a' tavalyit.

Prusszia.

A' Berlini újságoak Martz 6-dikán költ darabjában e'képpen beszéltetik elő az Orosz Armáda oda való bemenetelének históriája; —

„A' lefolyt 12 napok alatt igen szorongató, 's csak nem az ostromoltatáshoz hasonló állapotba való fő városunk helyhezterve, mellyre a' következő környülállások szolgáltattak alkalmatosságot. Mint tudja van, egy Orosz könnyű lovas isapat az Oderán még Februárius elején általjövén, lassan lassan Berlin felé közelített. Ennek vezére Generális Czernitsew Febr. 20-dikán egy recognoscirozást tévén, kevés ellentállás után egész Berlin kapujáig jött, 's ezeket megnyílván és csak gyenge őrizet alatt találván, ezen néhány előljáró Kozák csoportokká a' város közepéig bétáptak, elszéledve az útzákon nyargalódtak, 's némelly előtalált Frantzia katonákat elfoztak, vagy fegyveréből kivetkőztettek. Ezen kevés Kozákok ugyan nemsoká eltávoloztak, hanem ilyen véletlen megjelenések által nagy felindulást 's a' Frantzia seregek között nagy mozgást okoztak. Az akkori Fr. Kormányzó (M. Augereau) szükségesnek találta szoros védelmező eszközökhöz nyúlni; a' kapuk bézártattak és bérakáttak, a' kastély és Királyi palota eleibe, a' piatzokra, és az útzákra, ágyúk 's munitziós szekerek állítottak ki; az őrző sereg éjjel napot fegyverben töltött, el rész szerént az útzákon rész szerént pedig a' lakosoknak házaikban, töltött puskával, 40, 100, 's 200 ember lévén egyegy házhoz rendeltetve. —

„Febr. 20-dikán, az alatt, míg a' Kozákok a' városban voltak, a' népesebb útzákon még ágyú 's puska lövések is estek, mellyek által több polgáraink megölettetek vagy megtsonkítottak; mások ismét, kik az estvének békövetkezésével a' Frantzia strássáknak kiáltásaikra felelni nem tudtak, életekkel fizettek tudatlanságáikért. Valami egyéb nagy szerentsétlenség csakugyan nem történt, 's a' rend és tsendesség meg nem romlott. —

„Néhány napokkal ezen történetek után, minekutánna t. i. a' Wittgenstein ármádájának egy része a' Gen. Májor Hertzeg *Reynier* vezérése alatt az Oderán által jöven Berlin felé kettőzött sebességgel előnyomúlt volna, ezt hadi módon védelmezni nem találta tanácsosnak a' Vice-Király, hanem Mártz. 4-dikére virradó éjjel kivitte innét seregeit, 's helyébe reggeli 5 órakor Orosz Generális *Czernitszew* az előljáró Orosz sereggel béérkezett, a' kit követtek 10 óra tájban *Diebitsch*, *Benkendorf*, 's több más Gen. Májor, Kozák Generális *Rodjonow*, 's a' többi, a' melly így folyt délutánni 1 óráig, békességes jó rendtartással 's a' Berlini népek nagy sokasága között, melly igen jó indulattal 's barátságos gazdálkodással fogadta az Orosz seregeket. Néhány tsapatok 's ezek között a' Kozákok nem sokáig mulattak a' városban, hanem utánok indultak a' Frantziáknak, 's vélték való apró öszszetsapások után, foglyokat hoztak - bé közzülök Berlinbe. Febr. 5-dikén még több Orosz tsapatok indultak ki Berlinből hadi munkáiknak folytatására, a' melly napon estvefelé az égre felemelkedő füst-fellegzetek azt adták értésünkre, hogy a' Vice Királynak két napok előtt tett olyan ígérete mellett is, hogy eféle kemény eszközök kéntelenség nélkül nem fognak elévétettetni, *Spandaunak* külső városi és környékei hamuvá tétettek. —

A' Frantzia seregek *Saormundon* által *Szaksonia* felé vették hátrálássokat.

Báró *Linden* a' Westpháliai Követ, *Lefebvre* Frantzia Követségi Titoknok, és *Urquijo* a' József Spanyol Király Követségi Agense, Berlinből elútatván, Potsdám és Berlin között a' Kozákok által elfogattattak: de Sándor Császárhoz írt Gen. *Czernitschew*, hogy mitévő legyen vélek, és remérség van, hogy mint Követségi személyek el fognak botosítani.

Dresdából Mártz. 7-dikén írták, hogy a' Fr. 7-dik szakasz ármáda vezére Gen. *Reynier* azon reggel oda érkezvén, úgy látszott, hogy védelmezni akarja a' várost; a' lovasság' beütése ol-

len az új város előtt pallizádok veretettek a földbe; az Albison lévő hídnak egyik bőlhajtása elmináztatott. Mártz. 5-dikén még *Görlitzig* mentek - ki a' Szakszoniai vígyázók: de azóta vissza vonták magokat a' *Bautzeni* halmokra.

Egy újabb újságok.

Egy magános levélben, melly Mártz. 11-dikén indult *Dresddből*, ezeket írják: —

A' *Dresda* városa oltalmára tétetett kőszületek, 's név szerént a' népnek az *Albis* hídja olmináztatásáért való megboszszankodása, melyhez már hozzá fogtak vala, itt némienémű támadást okoztak. Tegnap estve egy *Frantzia* tiszt körűl, ki a' hídon azon hely mellett állott, a' hol a' padimentomkövek felszaggattattak vala, elébb egy néhány, azután több, 's végezetre igen sok lakosok össze gyülekeztek, a' kik magokat ezen munkának egyenesen ellene szegezték. Kevés idő alatt az egész híd, a' mellette lévő piatz, és a' hídra jövő útza eltöltek emberekkel, kik igen lármáztak, és minden *Frantziákkal*, a' kik magokat megmútatták, rútol bántak. Mikor mára a' hídon semmi dolgok sem volt, a' *Gróf Brühl* házához seregeltek össze, melybe a' fő vezér (*G. Reynier*) beszállott vala, 's annak néhány ablakait behajgálták. Végezetre 10 órátajban lovas és gyalog katonaság gyülekezvén a' ház eleibe, a' nép ektor minden további erőszak nélkül eltávozott és eloszlott. Más nap egy Hirdetést intézett hozzá a' Királytól hátra hagyott Országló Biztosság. —

„Az *Olasz Vice-Király Lipszába* megérkezett, a' hol veszedelmes nyavalyák uralkodnak, mellyekre hívve külömbkülömbféle hirdetések és tanátslásokat tétettek közönségessé, az elragadásnak elkerültethetése végett, az *Orvosi Elöljárók*. —

„Meghatározott módon akarják tudni, hogy *Orosz Gen. Benkendorf* beszállott *Wittenbergába*: *Felső Lusátziában Königsöruckig* előnyomultak a' *Kozákok*, a' melly 3 órányira van *Dresdától*.